

Wrocławskie Towarzystwo Naukowe

ANDRZEJ MULAK

Inauguracja działalności Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego (WTN) nastąpiła 10 czerwca 1946 roku. Pierwsze posiedzenie ogólne było zwieńczeniem starań i prac podjętych już w 1945 roku przez pracowników nauki przybyłych ze Lwowa, członków Towarzystwa Naukowego we Lwowie, Profesorów: Tadeusza Bigo, Andrzeja Klisieczkiego, Antoniego Knota, Jerzego Kowalskiego, Stanisława Kulczyńskiego, Stanisława Lorii, Kazimierza Majewskiego, Karola Maleczyńskiego, Teofila Modelskiego, Gustawa Poluszyńskiego, Stanisława Rosponda, Eugeniusza Rybki, Kazimierza Sembrata, Kamila Stefko, Hugona Steinhausa, Wincentego Stysia i Edwarda Suchardy oraz członków Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Profesorów: Ludwika Hirszfelda, Bronisława Knastera, Tadeusza Mikulskiego, Leszka Ossowskiego i Ananiasza Zajczkowskiego. Z lwowskim ośrodkiem związana była przed wojną poważna liczba pracowników nauki, wkrótce po wojnie osiadłych we Wrocławiu. Dla WTN i sporej liczby jego członków tradycja lwowska miała szczególnie doniosłe znaczenie.

Celem WTN jest popieranie rozwoju nauki we wszystkich dziedzinach. Towarzystwo pobudza i otacza opieką inicjatywę i twórczość naukową; rozwija i propaguje metody naukowe oraz współdziała w upowszechnianiu myśli naukowej; organizuje zebrania naukowe, wykłady i odczyty, konferencje i sympozja; wydaje prace naukowe i popularnonaukowe; współpracuje z instytucjami naukowymi, szkołami wyższymi, placówkami naukowo-badawczymi, innymi towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą; inicjuje i organizuje dyskusje nad wynikami prac badawczych oraz kierunkami rozwoju naukowego ośrodka wrocławskiego.

Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi WTN są Wydziały i Komisje, powoływane i odwoływane w zależności od potrzeb. Obecnie działa siedem Wydziałów i trzy Komisje: I Nauk Filologicznych (od 1946); II Nauk Historyczno-Filozoficznych (od 1946); III Nauk Prawnych, Ekonomicznych i Zarządzania (od 2006); IV Nauk Podstawowych i Informatyki (od 2006); V Nauk Medycznych (od 1946); VI Nauk Technicznych (od 1946); VII Nauk Rolniczych (od 1957); Międzywydziałowa Komisja Historii Sztuki (od 1948); Komisja Bibliologii i Bibliotekoznawstwa (od 1953) oraz Komisja Językowa (od 1955). W przeszłości działały Wydziały: Nauk Społecznych (1946–1956), Nauk Prawnych i Ekonomicznych (1956–2006), Nauk Matematycznych i Przyrodniczych (1946–1978), Nauk Matematycznych, Fizycznych, Chemicznych i Nauk o Ziemi (1978–2006), Nauk Biologicznych (1978–2006) oraz Komisje: Śląska (1949–1951), Współpracy Polsko-Czesko-

-Słowackiej (1947–1951), Atlasu Historycznego Śląska (1949–1951), Historii Kultury Materialnej (1949–1951), Dielektryków (1955–1962), Międzywydziałowa Komisja Słowianoznawcza (1964–1976), Międzywydziałowa Komisja Badań nad Nauką (1980–1984).

Przez minione siedemdziesiąt lat w poczynaniach i publikacjach WTN dominowały dwa nurty. Pierwszym była działalność wynikająca z uprawiania przez członków Towarzystwa określonych dyscyplin naukowych i była ona najpełniejszym wyrazem funkcjonowania WTN jako „towarzystwa ogólnego”. Nurtem drugim, zauważalnym nie tylko w pracach humanistycznych, było realizowanie najszerzej pojmowanej problematyki śląskiej. Jej obecność jest wyraźnie widoczna w dorobku Towarzystwa, nie ograniczała jednak roli WTN do modelu towarzystwa regionalnego. Badania naukowe podejmowane przez WTN dotyczyły takich zagadnień, jak: polszczyzna Śląska, literackie wyznaczniki kultury współczesnej, bibliograficzne polonica śląskie, balneologia dolnośląska, hydroponiczna uprawa roślin, susza na Śląsku w przekroju historycznym i obecnie, powstawanie wola na terenach podgórskich, dzieje medycyny na Śląsku, choroby zawodowe górników i pracowników wielkich zakładów przemysłowych, komputerowe wspomaganie badań naukowych, problemy współczesnej tanatologii.

W latach dziewięćdziesiątych w pracach Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego pojawił się nurt lwowski – stało się to głównie za sprawą starszego pokolenia uczonych, najbardziej emocjonalnie związanego z lwowską tradycją. W 1995 roku WTN zorganizowało historyczną konferencję pt. „Politechnika Lwowska – macierz polskich politechnik”, poświęconą 150. rocznicy utworzenia pierwszej polskiej politechniki. Konferencja zgromadziła przedstawicieli polskich uczelni technicznych, głównie tych, które powstały w 1945 roku dzięki kadrom z Politechniki Lwowskiej, a także licznych gości z zagranicy.

Obok posiedzeń i miejscowych sesji naukowych, własnych i organizowanych wspólnie z innymi placówkami naukowymi, Towarzystwo przez ponad czterdzieści lat organizowało Wrocławskie Czwartki Naukowe – otwarte międzywydziałowe spotkania poświęcone aktualnej problematyce społecznej i badawczej oraz wyjazdowe sesje i konferencje naukowe.

Prezentowane i dyskutowane na tych spotkaniach naukowych ustalenia miały istotne znaczenie i zastosowanie praktyczne. Na przykład plonem sesji w „Dolmelu” nt. „Człowiek pracy w dużym zakładzie przemysłowym” (1970) były wdrożenia organizacyjne i produkcyjne w tym

► zakładzie, przyczyniające się do humanizacji warunków pracy i zwiększenia troski o stan zdrowia pracowników.

W ramach zainteresowania WTN problematyką Dolnego Śląska i Wrocławia zorganizowano sesje wyjazdowe dotyczące: elektrowni Turów (Turoszów, 1962), Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedzi (1965), ośrodków naukowo-badawczych uzdrowisk dolnośląskich (Cieplice, 1967), współczesnego ruchu kulturalno-oświatowego (Jelenia Góra, 1968), przemian wsi dolnośląskiej (1973), środowiska ekologicznego i kulturowego Wrocławia (1991).

WTN jest inicjatorem i organizatorem dwóch cyklicznych ogólnopolskich konferencji naukowych z udziałem gości zagranicznych, poruszających aktualne zagadnienia: „Komputerowe wspomaganie badań naukowych” (od 1994) oraz „Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna – antropologia kultury – humanistyka” (od 1997). Materiały z konferencji są publikowane w dwóch seriach.

Towarzystwo świadczyło swą pomoc towarzystwom regionalnym i oświatowym na Dolnym Śląsku, wiele wysiłku wkładając w popularyzację nauki i organizację wspólnych sesji popularnonaukowych.

W latach 1946–2015 Towarzystwo opublikowało łącznie ponad 1000 tytułów wydawnictw ciągłych i zwartych. Do ważniejszych publikacji zwartych należą: *Munera chirurgica*, red. W. Wrzęźlewicz (Wrocław 1969); *Człowiek w wielkim*

zakładzie przemysłowym, red. J. Trzynadłowski (Wrocław 1971); K. Jasiński: *Rodowód Piastów Śląskich*, t. 1–3 (Wrocław 1973–1976); J. Fabiszewski, T. Brej, K. Bielecki: *Fitoindykacja huty miedzi na środowisko biologiczne* (Wrocław 1983); W. Knast: *Ocena pośredniej rewaskularyzacji serca z zastosowaniem przeszczepu żylnego* (Wrocław 1985); F. Kusiak: *Oficerowie I Armii Wojska Polskiego w latach 1944–1945* (Wrocław 1987); P. Kowalski: *Parterowy Olimp. Rzecz o polskiej kulturze masowej lat siedemdziesiątych* (Wrocław 1988); Z. Siciński: *Wkład Politechniki Lwowskiej w polską elektrotechnikę* (Wrocław 1991); *Uczni wrocławscy*, t. 1–2, red. J. Trzynadłowski (Wrocław 1980, 1994), t. 3, red. J. Kolbuszewski (Wrocław 1996); *Studia wrocławskie. W pięćdziesięciolecie Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego*, red. J. Kolbuszewski (Wrocław 1996).

W 2002 roku Towarzystwo reaktywowało działalność Wydawnictwa WTN.

WTN współpracuje z Radą Towarzystw Naukowych, Oddziałem PAN we Wrocławiu, uczelniami wrocławskimi oraz towarzystwami naukowymi krajowymi, zagranicznymi, w tym specjalistycznymi. Od 1946 roku prowadzi wymianę wydawnictw naukowych z krajowymi i zagranicznymi instytucjami naukowymi na całym świecie.

Biblioteka WTN kompletuje wydawnictwa słownikowe i encyklopedyczne oraz prace z zakresu naukoznawstwa.

ANDRZEJ MULAK

Prezes Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego

Dodatkowe dane o WTN:

Rok założenia: 1946.

Siedziba: 1946–1950 Dom Steffensa, ul. Kuźnicza 35 (dawne Collegium Convictorium Societatis Jesu ad S. Josephum z 1750 r., arch. Józef Frisch; od 1811 roku zwany Heinrich Steffenhau – od nazwiska profesora Uniwersytetu Wrocławskiego, Henryka Steffensa, filozofa, fizyka i antropologa, zajmującego służbowe mieszkanie na I piętrze, obecnie Collegium Anthropologicum). Od 1950 r.: willa przy ul. Parkowej 13 (wzniesiona w latach 1907–1908 przez arch. Eduarda Freytaga dla Richarda Abegga, profesora Uniwersytetu Wrocławskiego, chemika).

Struktura organizacyjna: Zebranie Ogólne, Zarząd, Wydziały i Komisje. Archiwum. **Biblioteka:** 5262 vol. (2015).

Liczba członków: 31 (1946); 351 (2015), w tym 17 honorowych i 7 wspierających.

Prezisi: Stanisław Kulczyński (1946–1956), Hugo Steinhaus (1956–1958, 1960–1961), Edward Marczewski (1958–1959, 1961–1964), Dionizy Smoleński (1959–1960), Wiktor Bross (1964–1968), Jerzy Skowroński (1968–1974), Hugon Kowarzyk (1974–1985), Mieczysław Klimowicz (1985–1991), Marian Piekarski (1991–2010), Andrzej Mulak (od 2011).

Sekretarze Generalni: Hugo Steinhaus (1946–1947), Bolesław Olszewicz (1947–1955), Dionizy Smoleński (1955–1956), Witold Świda (1956–1958), Tadeusz Marciniak (1958–1961), Jerzy Łanowski (1961–1964), Jan Trzynadłowski (1964–1985), Jacek Kolbuszewski (1985–1991), Jan Zarzycki (od 1991).

Wydawnictwo WTN.

Wydawnictwa ciągłe:

- Comptes rendus de la Société des Sciences et des Lettres de Wrocław (1946–1955);
- Sprawozdania WTN (1946–1955);
- Sprawozdania WTN, Seria A (1956–1996);
- Sprawozdania WTN, Seria B (1956–1996);
- Seminaria Naukowe WTN, Seria A (od 1997);
- Seminaria Naukowe WTN, Seria B (od 1997);
- Prace WTN, Seria A (od 1947);
- Prace WTN, Seria B (od 1947);
- Orbis Polonicus (1952);
- Śląskie Prace Bibliograficzne i Bibliotekoznawcze (od 1955);
- Rozprawy Komisji Historii Sztuki (od 1956);
- Archiwum Historyczne (1957–1963);
- Prace Popularnonaukowe (1957);
- Rozprawy Komisji Językowej (od 1959);
- Annales Silesiae (od 1960);
- Litteraria (od 1969);
- Komputerowe wspomaganie badań naukowych (od 1994);
- Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna – antropologia kultury – humanistyka (od 1997).